

УДК 658.14

Максимюк Г.М.

*асистент кафедри економіки підприємства, аспірант
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION OF MOTOR TRANSPORT ENTERPRISES BASED IN KHARKIV REGION

АНОТАЦІЯ

У статті проведено аналіз фінансового стану автотранспортних підприємств Харківської області в динаміці за період 2012–2015 рр. із використанням методів горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу. Зроблено висновки стосовно динаміки змін основних фінансових показників та поточного стану досліджуваних АТП.

Ключові слова: аналіз, фінансовий стан, автотранспортне підприємство, АТП, динаміка змін.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен анализ финансового состояния автотранспортных предприятий Харьковской области в динамике за период 2012–2015 гг. с использованием методов горизонтального, вертикального и коэффициентного анализа. Сделаны выводы о динамике изменения основных финансовых показателей и текущего состояния исследуемых АТП.

Ключевые слова: анализ, финансовое состояние, автотранспортное предприятие, АТП, динамика изменений.

ANNOTATION

Analysis of financial condition of motor transport enterprises based in Kharkiv region for the period of 2012–2015, using the horizontal, vertical and factor analysis were conducted in the article. Trends in key financial indicators and the current state of the studied motor transport enterprises were highlighted.

Keywords: analysis, financial condition, motor transport enterprise, the dynamics change.

Постановка проблеми. Нестабільне економічне середовище, умови ринкової економіки та загострення конкуренції висувають нові жорсткі вимоги для існування та успішної діяльності автотранспортних підприємств. Для створення та ефективного господарювання АТП із міцним положенням на ринку необхідно забезпечити його надійне фінансове становище. Тому актуальним є проведення аналізу фінансового стану автотранспортних підприємств Харківської області.

Фінансовий стан являє собою найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Воно визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів щодо фінансових та інших відносин [1, с. 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем оцінки фінансового стану підприємств присвячено чимало праць вітчизняних та іноземних економістів. Зокрема, Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [1], Школьник І.О. [2], Самородов В.Б., Бондаренко А.І. та ін. [3] досліджували аспекти фінансового стану АТП.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність публікацій, присвячених аналізу фінансового стану АТП, процес дослідження цього питання є неперервним і потребує системного підходу.

Мета статті полягає в аналізі фінансового стану автотранспортних підприємств на прикладі окремих АТП Харківської області та розробці рекомендацій за результатами аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз фінансового стану автотранспортних підприємств (АТП) проведено на прикладі АТП Харківської області, а саме: ПАТ «Харківське автотранспортне підприємство № 16363» (м. Харків, вул. Роганська, 160), ПрАТ «Валківське АТП-16341» (м. Валки, вул. Колгоспна, 2), ПАТ «Автотранспортне підприємство 16350» (м. Чугуїв, пров. Мічуріна, 2, корпус А), ПАТ «Автотранспортне підприємство 16364» (м. Харків, пров. Ботанічний, 4), ПАТ «Харківське автотранспортне підприємство № 16327» (м. Харків, вул. Академіка Павлова, 88).

На першому етапі було проведено аналіз обсягу та динаміки змін майна АТП (табл. 1). Джерелом інформації використано фінансову звітність підприємств за 2012–2015 рр., а саме Баланс (Звіт про фінансовий стан).

Згідно зі специфікою діяльності АТП, необоротні активи, а саме основні засоби, переважають у структурі майна підприємств. За досліджуваний період обсяг необоротних активів скоротився в АТП № 16363, АТП № 16364, АТП № 16327, що свідчить про погіршення матеріально-технічного устаткування підприємств та є негативною тенденцією. Водночас АТП № 16341 та АТП № 16350, незважаючи на складну економічну та політичну ситуацію останніх років в Україні, вдалося збільшити обсяг необоротних активів: АТП № 16341 – із 252 тис. грн. у 2012 р. до 559 тис. грн. у 2013 р., проте потім обсяг і скоротився до 508 тис. грн. у 2015 р.; АТП № 16350 – із 1 059 тис. грн. у 2012 р. до 1452 тис. грн. у 2015 р., або на 37%, що свідчить про розвиток даного підприємства.

За досліджуваний період збільшилися оборотні активи в АТП № 16363, АТП № 16350, АТП № 16327, переважно за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Значне скоро-

Таблиця 1

Аналіз обсягу і динаміки майна АТП Харківської області за 2012–2015 рр. (тис. грн.)

Стаття		АТП №16363		АТП №16341		АТП №16350		АТП №16364		АТП №16327	
1. Необоротні активи	2012	13772		252		1059		610		1181	
	2013	15267		559		918		516		1107	
	2014	12579		554		777		485		1000	
	2015	10966		508		1452		558		933	
	2012-2013	11%*	1495**	122%	307	-13%	-141	-15%	-94	-6%	-74
	2013-2014	-18%	-2688	-1%	-5	-15%	-141	-6%	-31	-10%	-107
	2014-2015	-13%	-1613	-8%	-46	87%	675	15%	73	-7%	-67
1.1. Основні засоби	2012	13514		252		1059		572		1027	
	2013	14782		559		918		475		953	
	2014	12008		554		777		444		846	
	2015	10618		508		1452		520		779	
	2012-2013	9%	1268	122%	307	-13%	-141	-17%	-97	-7%	-74
	2013-2014	-19%	-2774	-1%	-5	-15%	-141	-7%	-31	-11%	-107
	2014-2015	-12%	-1390	-8%	-46	87%	675	17%	76	-8%	-67
2. Оборотні активи	2012	13334		1993		619		137		51	
	2013	15948		494		764		54		52	
	2014	22589		1323		1026		135		317	
	2015	26488		705		800		121		767	
	2012-2013	20%	2614	-75%	-1499	23%	145	-61%	-83	2%	1
	2013-2014	42%	6641	168%	829	34%	262	150%	81	510%	265
	2014-2015	17%	3899	-47%	-618	-22%	-226	-10%	-14	142%	450
2.1. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2012	11142		38		597		105		24	
	2013	12754		33		737		25		28	
	2014	19336		33		1026		69		132	
	2015	19775		57		799		35		169	
	2012-2013	14%	1612	-13%	-5	23%	140	-76%	-80	17%	4
	2013-2014	52%	6582	0%	0	39%	289	176%	44	371%	104
	2014-2015	2%	439	73%	24	-22%	-227	-49%	-34	28%	37
2.2. Гроші та їх еквіваленти	2012	238		26		0		1		27	
	2013	1208		35		5		7		1	
	2014	658		57		0		14		1	
	2015	1745		46		0		41		53	
	2012-2013	408%	970	35%	9	-	5	600%	6	-96%	-26
	2013-2014	-46%	-550	63%	22	-100%	-5	100%	7	0%	0
	2014-2015	165%	1087	-19%	-11	-	0	193%	27	5200%	52

* темп приросту

** абсолютний приріст

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємств

Таблиця 2

Питома вага дебіторської заборгованості у структурі активів АТП у 2015 р. (тис. грн.)

Харківське АТП № 16363	Валківське АТП № 16341	АТП № 16350	АТП № 16364	АТП № 16327
22364	620	800	52	714
60%	51%	36%	8%	42%

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємств

чення оборотних активів спостерігається в АТП №16341 за рахунок зменшення іншої поточної дебіторської заборгованості з 1 832 тис. грн. у 2012 р. до 448 тис. грн. у 2015 р., та незважаючи на цей факт, питома вага дебіторської заборгованості у структурі активів підприємства у 2015 р. є, на нашу думку, критичною – 51% (табл. 2). Така ж сама ситуація стосовно дебіторської заборгованості склалася на інших АТП за винятком АТП №16364.

Зважаючи на значну частку дебіторської заборгованості на досліджуваних підприємствах (окрім АТП № 16364), можна зробити висновок про незадовільний стан розрахункової дисципліни та погіршення фінансового стану цих АТП.

Відволікання коштів у дебіторську заборгованість може сформувати серйозні фінансові проблеми для підприємства, оскільки може стати відчутною нестача коштів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати, розрахунків із бюджетом, постачальниками. Крім того, заморожування коштів призводить до уповільнення оборотності капіталу [2].

Також було розраховано показники ліквідності: коефіцієнт покриття та коефіцієнт абсолютної ліквідності (табл. 3).

Коефіцієнт покриття показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Це

індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. Показник демонструє, скільки в компанії є гривень оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань [4]. В АТП № 16341, АТП № 16364 та АТП № 16327 значення коефіцієнту покриття нижче нормативного значення протягом усього досліджуваного періоду. Це може свідчити про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Поточні зобов'язання в АТП № 16350 майже відсутні, що робить значення коефіцієнту покриття дуже високим.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає змогу визначити частку короткострокових зобов'язань, які підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості та реалізації інших активів [5]. В АТП № 16363 значення коефіцієнта досягло нормативного в 2015 р. В АТП № 16341 та АТП № 16327 коефіцієнт абсолютної ліквідності нижче свого нормативного значення протягом усього періоду дослідження. Для АТП № 16350 коефіцієнт абсолютної ліквідності не розраховувався, адже грошові активи, відображені в балансі підприємства, дорівнюють 0.

Досліджуваним АТП (окрім АТП № 16364) рекомендується покращити стан розрахункової

Таблиця 3

Показники ліквідності АТП за 2012–2015 рр.

Показник (нормативне значення)	Рік	АТП № 16363	АТП № 16341	АТП № 16350	АТП № 16364	АТП № 16327
Коефіцієнт покриття (>1)	2012	1,11	0,91	77,38	0,53	0,63
	2013	1,15	0,44	76,40	0,79	0,75
	2014	1,22	0,58	256,50	0,98	1,67
	2015	1,58	0,39	133,33	0,72	0,56
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2012	0,04	0,02	-	0,01	0,33
	2013	0,17	0,06	-	0,21	0,01
	2014	0,07	0,05	-	0,20	0,01
	2015	0,21	0,05	-	0,49	0,08

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємств

Таблиця 4

Аналіз структури капіталу АТП Харківської області за 2012–2015 рр. (тис. грн.)

Стаття	Рік	Харківське АТП № 16363	Валківське АТП № 16341	АТП № 16350	АТП № 16364	АТП № 16327
Власний капітал	2012	43,3%	-27%	99,5%	65,5%	93,4%
	2013	46,1%	-70%	99,4%	88,1%	94,0%
	2014	45,1%	-56%	99,8%	77,7%	85,6%
	2015	52,7%	-105%	99,7%	75,1%	19,9%
Довгострокові зобов'язання	2012	12,6%	29,8%	-	-	-
	2013	9,4%	63,5%	-	-	-
	2014	2,1%	35,6%	-	-	-
	2015	2,7%	55,2%	-	-	-
Поточні зобов'язання	2012	44,1%	97,7%	0,5%	34,5%	6,6%
	2013	44,5%	106,2%	0,6%	11,9%	6,0%
	2014	52,9%	120,6%	0,2%	22,3%	14,4%
	2015	44,7%	150,0%	0,3%	24,9%	80,1%

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємств

Таблиця 5

Аналіз обсягу і динаміки капіталу АТП Харківської області за 2012–2015 рр. (тис. грн.)

Стаття	Роки/ Динаміка змін	АТП № 16363		АТП № 16341		АТП № 16350		АТП № 16364		АТП № 16327	
1. Власний капі- тал	2012	11731		-617		1670		489		1151	
	2013	14404		-734		1672		502		1090	
	2014	15852		-1056		1799		482		1127	
	2015	19721		-1276		2246		510		339	
	2012-2013	23% *	2673**	-	-117	0,1% *	2**	3% *	13**	-5% *	-61
	2013-2014	10%	1448	-	-322	7,6%	127	-4%	-20	3%	37**
	2014-2015	24%	3869	-	-220	24,8%	447	6%	28	-70%	-788
1.1. Нерозподіле- ний прибуток (непокритий збиток)	2012	10912		-3065		1043		8		417	
	2013	13585		-3182		951		21		356	
	2014	15033		-3504		1078		1		393	
	2015	18902		-3724		1525		29		-395	
	2012-2013	24%	2673	-	-117	-9%	-92	163%	13	-15%	-61
	2013-2014	11%	1448	-	-322	13%	127	-95%	-20	10%	37
	2014-2015	26%	3869	-	-220	41%	447	2800%	28	-201%	-788
2. Поточні зобов'язання та забезпечення	2012	11959		2193		8		258		81	
	2013	13889		1118		10		68		69	
	2014	18587		2264		4		138		190	
	2015	16730		1820		6		169		1361	
	2012-2013	16%	1930	-49%	-1075	25%	2	-74%	-190	-15%	-12
	2013-2014	34%	4698	103%	1146	-60%	-6	103%	70	175%	121
	2014-2015	-10%	-1857	-20%	-444	50%	2	22%	31	616%	1171

* темп приросту

** абсолютний приріст

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності підприємств

дисципліни, а саме скоротити терміни погашення платежів через стягнення передплат за надані послуги, своєчасне оформлення розрахункових документів.

У всіх АТП за досліджуваний період спостерігається збільшення статті «гроші та їх еквіваленти», крім АТП № 16350, де ця стаття дорівнює 0.

Наступним етапом є дослідження структури капіталу АТП та її змін (табл. 4), а також його обсягу та динаміки (табл. 5).

Структура капіталу підприємства є головним чинником, який визначає його фінансову стійкість [2, с. 92].

У структурі капіталу АТП № 16350 власний капітал становить більше 99%, а його обсяг поступово збільшується з 1 670 тис. грн. у 2012 р. до 2 246 тис. грн. у 2015 р., або на 74%, що є ознакою економічної незалежності та розвитку даного підприємства.

В АТП № 16364 (75,1%) та АТП № 16363 (52,7%) частка власного капіталу превалює над позиковим, його обсяг поступово збільшується, що свідчить про фінансову стійкість цих підприємств. В АТП № 16327 частка власного капіталу різко знизилася з 93,4% у 2012 р. до 19,9% у 2015 р., а поточні зобов'язання зросли з 6,6% у 2012 р. до 80,1% у 2015 р. Це є негативною тенденцією, яка робить підприємство економічно залежним від кредиторів та фінансово нестійким.

АТП № 16341 має від'ємне значення власного капіталу тому розрахунок структури та

обсягу і динаміки капіталу в абсолютному виразі є неможливим.

Висновки. У роботі проведено аналіз фінансового стану АТП Харківської області методами горизонтального та вертикального аналізу.

Найкращий фінансовий стан серед досліджуваних підприємств має ПАТ «АТП № 16350» (м. Чугуїв): прибуток підприємства зростає, доля власного капіталу в загальній його структурі становить 99%, обсяг необоротних активів збільшується, що, зважаючи на специфіку діяльності, свідчить про розвиток підприємства. Однак доля дебіторської заборгованості в загальній структурі активів підприємства становить 36% у 2015 р., що свідчить про незадовільний стан розрахункової дисципліни на підприємстві.

ПАТ «Автотранспортне підприємство № 16364» (м. Харків) показує позитивні тенденції у зміні основних фінансових показників. Фінансовий стан даного АТП можна визнати сприятливим для подальшого розвитку та діяльності.

ПАТ «Харківське автотранспортне підприємство № 16363» (м. Харків) поступово нарощує долю власного капіталу, збільшується й розмір прибутку, дещо скоротився обсяг необоротних активів за досліджуваний період. Однак викликає занепокоєння зростання обсягу дебіторської заборгованості, частка якої у структурі активів підприємства в 2015 р. становила 60%. Це значно погіршує фінансове становище даного АТП.

У ПАТ «Харківське автотранспортне підприємство № 16327» спостерігається погіршення основних показників діяльності на даному підприємстві, що негативно впливає на його фінансовий стан.

ПАТ «Валківське АТП-16341» (м. Валки) є збитковим та має незадовільне фінансове становище, є ризик банкрутства.

Для успішного управління діяльністю та постійного моніторингу фінансового стану АТП рекомендується проводити внутрішню фінансову оцінку на неперервній основі (щомісяця, щокварталу тощо).

У цілому, провівши аналіз діяльності АТП Харківської області, можна прийти до висновку, що фінансовий стан підприємств великою мірою залежить від успішності управління даним підприємством, обізнаності керівництва, використання потенціалу працівників, вивчення правильної системи мотивації на підприємстві, адже за існування в однакових зовнішніх умовах підприємства досягають різ-

них результатів та в результаті мають різний фінансовий стан.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз : [підручник] / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
2. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / За заг. ред. І.О. Школьник. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
3. Самородов В.Б. Визначення шляхів підвищення ефективності та конкурентоспроможності автотранспортних підприємств на прикладі АТП-16361 міста Харкова / В.Б. Самородов [та ін.] // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія «Транспортне машинобудування». – 2013. – № 31. – С. 71–75.
4. Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.finalon.com/98-slovnik-ekonomichnikh-terminiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya>.
5. Показники ліквідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fin-admin.com/faqvu.php?id=3>.